Motion till riksdagen 1987/88:Jo416

av Elving Andersson och Eva Rydén (c) om utveckling av vattenbruket

Sverige med sin långa kust och sina många insjöar är paradoxalt nog världens största importör av marina produkter räknat per capita. Som framgår av nedanstående tabell är handelsunderskottet för marina produkter mycket stort. Den nuvarande utvecklingen leder också till att underskottet ökar från år till år. Dessutom kan sägas att vi i princip exporterar främst råvaror medan importen till största delen består av förädlade produkter.

Nedan redovisas handeln med marina produkter 1984–1986.

Import och export av fisk, kräftdjur och blötdjur samt varor därav, 1984–1986, milj. kr.

År	Import	Export
1984	1 623,6	634,1
1985	1 669,8	628,6
1986	2 015,2	622,9

Källa: SCB, Statistiska meddelanden, H 10 SM 8503 och 8703

Detta visar att Sverige ligger långt efter andra länder med motsvarande förutsättningar både vad gäller vattenbruket och det traditionella fisket liksom på förädlingssidan.

Vattenbruket har under de senaste åren successivt ökat i betydelse i bl. a. Göteborgs och Bohus län; speciellt gäller detta odlingen av musslor. Även inom fiskodlingen finns stora utvecklingsmöjligheter liksom inom andra former av vattenbruk som t. ex. algodling.

Under den senaste tiden har dock denna spirande näring drabbats av olika problem som t. ex. förgiftning av musslor och dumpning av priserna på importerad odlad fisk. Trots detta är vattenbruket en framtidsnäring som kommer att få stor betydelse för att skapa nya arbetstillfällen i framför allt glesbygder. Vattenbruket kommer dessutom att vara en viktig deltids- och kombinationssysselsättning i områden där sysselsättningssituationen är bekymmersam.

Kring odlingen har också växt fram förädlingsverksamhet. Den tekniska utvecklingen i anslutning till vattenbruket är också betydelsefull.

Länsstyrelse, landsting och utvecklingsfond har gemensamt engagerat sig för att främja utvecklingen av vattenbruket. Bl. a. har särskilda medel ställts till förfogande. Även flera kommuner i Göteborgs och Bohus län har

engagerat sig i vattenbrukets utveckling, både vad gäller planering av vattenområden och engagemang i konkreta projekt.

En positiv utveckling av vattenbruket är en viktig förutsättning för att skapa arbetstillfällen i glesbygds- och skärgårdsområden. Satsningar inom detta område ligger väl i linje med målsättningarna i den pågående "landsbygd 90"-kampanjen.

Skall en fortsatt positiv utveckling ske, krävs en ökad satsning från statsmakternas sida. Det gäller inom olika områden, bl. a. genom medverkan till näringens kapitalförsörjning och forskningsinsatser liksom ett förenklat tillståndsförfarande.

Forskning

Behovet av en allmän kunskapsuppbyggnad inom vattenbrukets område är synnerligen stort. Det gäller framför allt elementär grundforskning men också forskning inom olika specialområden.

Behovet av ökade forskningsinsatser framgår mycket tydligt i rapporten "Fiskforskning i Sverige" som utgivits av skogs- och jordbrukets forskningsråd och fiskeristyrelsen under 1987.

För närvarande satsas endast ca 4,3 milj. kr. per år på forskning kring havsbruk, vilket är ett väldigt blygsamt anslag i förhållande till de stora positiva effekter vattenbruket kan få med en bättre kunskapsbas. I jämförelse med vad våra nordiska grannländer satsar på detta område framstår de svenska insatserna närmast som felräkningspengar.

I oktober 1984 konstaterades i Sverige matförgiftningsfall i samband med förtäring av musslor med symptom vilka har beteckningen DSP (Diarrhetic Shellfish Poisoning). Följden av detta blev att statens livsmedelsverk införde totalt försäljningsförbud för färska svenska musslor. Detta fenomen har sedan uppträtt i olika omgångar, bl. a. under 1987.

I Sverige saknas i dag vetenskapliga underlag för att fastställa direkta orsaker till blåmusselförgiftningar. Kunskapen om toxinerna i det här fallet utgör en nödvändig förutsättning, inte bara för musselnäringens existens, utan också för förutsättningarna att idka annat havsbruk och fiske.

Som framgår av den tidigare nämnda rapporten från SJFR och fiskeristyrelsen är ytterligare forskningsinsatser inom vattenbruket av största vikt för en fortsatt positiv utveckling. Därför bör regeringen tillse att en prioritering av befintliga medel för forsknings- och utvecklingsarbete sker så att nödvändiga insatser inom detta område kan genomföras.

Havsbrukscentrum i Bohuslän

Gemensamt för de flesta näringsgrenar är behovet av produktutveckling och utveckling av produktionstekniken. Detta villkor för lönsamhet och tillväxt gäller naturligtvis även havsbruket.

Det gäller att samordna de olika insatser som görs för att utveckla vattenbruket. Dessa insatser är väldigt splittrade i dag. Bland de organ och institutioner som är verksamma inom detta område kan nämnas fiskeristyrelsen, havsresursdelegationen, olika länsmyndigheter, utvecklingsfonden,

forskningsrådet och andra forskningsinstitutioner.

För att effektivisera dessa insatser behövs ett havsbrukscentrum som lämpligtvis bör utvecklas i Lysekils kommun där redan betydande kompetens finns samlad. Ett sådant havsbrukscentrum bör dels arbeta med utvecklingsfrågorna – nya produkter och nya tekniker – dels med frågor som har att göra med den unga näringens olika praktiska problem. När nu havsbruket kan gå från sin uppbyggnadsfas in i sitt utvecklingsskede krävs en viss koncentration av befintliga forsknings- och utvecklingsresurser och ett tillskapande av nya. En satsning på ett havsbrukscentrum skulle därför utgöra en viktig grund för en positiv utveckling för vattenbruket.

Bohuslandstinget och Lysekils kommun har tillsammans med de marina institutionerna i området bildat "Gullmarnfonden" för att främja marin utveckling i regionen. Genom insatser från även statens sida kan detta utvecklas till marint forsknings- och utvecklingscentrum av nationell betydelse.

Miljöavgifter

Riksdagen beslöt i december 1983 att införa avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen. Avgifterna skall täcka koncessionsnämndens, länsstyrelsernas och naturvårdsverkets kostnader i samband med tillståndsprövning enligt ML, liksom kostnaderna för myndigheternas tillsyn.

Vi har tidigare framfört farhågor för att dessa miljöavgifter kommer att bli mycket betungande för olika vattenbruksverksamheter. Det är fel att belasta en näring som med olika former av samhälleligt stöd söker utvecklas och expandera med betungande pålagor från andra samhälleliga myndigheter.

I förordningen om prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen som trädde i kraft den 1 juli 1984 anges avgifternas storlek. När det gäller vattenbruk maximeras avgiften för nytt tillstånd för fiskodling med högst 50 ton fisk i odlingen och för musselodling med en areal av högst 40 000 m^2 till 5 000 kr. och till 2 000 kr. för ändrat tillstånd.

En ny näring under uppväxande har oftast mycket snäva ekonomiska ramar och havsbruksverksamheterna är därvidlag inget undantag. Lönsamheten är därför låg. Den extra pålaga som miljöskyddsavgiften utgör upplevs därför som mycket betungande. Den kan komma att påverka näringens utveckling på ett negativt sätt.

Enligt vår mening bör därför verksamheter inom vattenbruket (fisk-, mussel-, skaldjurs- och algodling) generellt undantas från förordningen om miljöavgifter.

Referensanläggning för miljöstudier

De kunskaper som i dag finns hos naturvårdsverket och andra miljövårdande myndigheter angående vattenbrukets miljöpåverkan kommer i all huvudsak från studier i insjöar. Dessa erfarenheter och kunskaper kan ej överföras till odlingsverksamhet i havet. Strömförhållanden, vattendjup och salthalt är exempel på sådana faktorer som gör undersökningsresultat utförda i insjöar näst intill värdelösa när det gäller att göra bedömningar av miljöpåverkan i havet.

Denna bristfälliga kunskapsgrund har bl. a. lett till att tillståndsärenden fördröjs och att ett visst mått av godtycke kommit att påverka handläggningen.

När det gäller musselodlingar vet vi att i princip ingen negativ miljöpåverkan sker. I den mån någon påverkan sker över huvud taget är det en positiv sådan genom att musslorna tar åt sig närings- och gödningsämnen som finns i vattnet. Dessutom förekommer inga tillsatser av vare sig foder eller antibiotika.

Beträffande fiskodlingar är bilden något mer komplicerad bl. a. därför att visst foderspill förekommer.

För att bygga upp en erforderlig kunskap om denna typ av anläggningars miljöpåverkan i havet bör en referensanläggning utses. Vid en sådan anläggning kan miljövårdande myndigheter, med förslagsvis naturvårdsverket som samordnande myndighet, genom studier och långsiktiga provtagningsserier noggrant följa den miljöpåverkan som sker. I samarbete med den berörda anläggningen kan också olika försöksverksamheter genomföras, t. ex. försök med uppsamlingsanordningar för foderspill, i syfte att minimera den miljöpåverkan som sker.

Fredning av fiskodlingar

För yrkesfiskets del finns fredningsregler för att begränsa krok- och redskapsfiske i närheten av bl. a. fasta fiskeredskap. Motsvarande regler bör även gälla för fiskodlingar.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om prioritering av forskningsresurser till vattenbruksområdet,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklandet av ett havsbrukscentrum i Bohuslän,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett vattenbrukslån,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att verksamheter inom vattenbruket (fisk-, mussel-, skaldjurs- och algodlingar) generellt skall undantas från avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en referensanläggning för miljöstudier,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fredning av fiskodlingar.

Stockholm den 22 januari 1988

Elving Andersson (c) *Eva Rydén (c)*